

อำนาจของภาษาคำสอนที่ปรากฏในโคลงโลกนิติ*

Power of Didactic Language as Shown in Lokaniti Poems

วรารัตน์ มหามนตรี**

Wararat Mahamontri

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบภาษาคำสอนในโคลงโลกนิติที่แสดงให้เห็นอำนาจของภาษา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือโคลงโลกนิติ พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร จำนวน ๔๓๘ บท (ไม่รวมโคลงนำ ๒ บท) ผลการวิเคราะห์พบว่า รูปแบบการใช้ภาษาในโคลงโลกนิติที่มีอิทธิพลทำให้คนไทยเชื่อฟังคำสั่งสอนและนำไปปฏิบัติ มี ๗ รูปแบบ ได้แก่ การบอกให้กระทำ การห้ามกระทำ การขี้ประโยชน์ของการกระทำ การขี้โทษของการกระทำ การชื่นชมยกย่องผู้กระทำหรือสร้างคุณค่าให้เหนือผู้อื่น การเปรียบเทียบให้เห็นจริง และการใช้ความกดดันของกลุ่ม

คำสำคัญ : โคลงโลกนิติ ภาษา อำนาจ

* บทความวิจัยนี้ได้รับรางวัลดี สาขาภาษาและการสื่อสาร จากโครงการประกวดบทความวิจัย ระดับชาติด้านพัฒนบริหารศาสตร์ ประจำปี ๒๕๕๘ ของสำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

Abstract

This article aims to analyze the forms of didactic language in Lokaniti Poems that exhibit the power of language. The study was based on the data collected from 438 poems (excluding 2 introductory poems) in the volume of Lokaniti Poems composed by H.R.H. Prince Kromphraya Dechadisorn. The results of the analysis revealed that there were 7 forms of linguistic usage in Lokaniti Poems with a didactic and practical influence on Thai people as follows : telling what to do, forbidding certain activities, pointing out benefits of an action, pointing out disadvantages of an action, praising certain people or valuing them above others, comparing to point out the truth, and making use of group pressure.

Keywords : Lokaniti Poems, Language, Power

บทนำ

วรรณกรรมคำสอน หมายถึง หนังสือที่แต่งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้สั่งสอน ศีลธรรมจรรยาและข้อประพฤติปฏิบัติอันดีงาม เป็นคุณประโยชน์แก่ชีวิต ในสังคมไทยมี วรรณกรรมคำสอนตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบันหลายเรื่อง เช่น สุภาสิตพระร่วง โคลง พาลีสอนน้อง และโคลงทศรถสอนพระราม โคลงโลกนิติ กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ สุภาสิตสอนสตรี ราชสวัสดิ์ เพลงยาวถวายโอวาท สุภาสิตนฤทมนการ ตลอดจนพระบรมราชาเวทต่าง ๆ (ปัญญา บริสุทธิ์ ๒๕๓๔ : ๘)

โคลงโลกนิติเป็นวรรณกรรมคำสอนที่เป็นที่รู้จักของคนไทยมาช้านาน แต่งขึ้น ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยนำมาจากคัมภีร์ของอินเดียซึ่งเขียนเป็นคาถาภาษาบาลีหรือ

สันสกฤตชื่อว่า โลกนิตติ หรือโลกนิตติ มีเนื้อหาเป็นคติสอนใจและให้แนวทางที่ถูกต้องดีงาม ในการดำเนินชีวิต ตลอดจนเป็นหลักในการบริหารปกครองบ้านเมือง ต่อมาจึงมีผู้แปล คัมภีร์โลกนิตติเป็นภาษาไทยทั้งในรูปร้อยกรองและร้อยแก้ว โลกนิตติที่เป็นร้อยกรอง ได้แก่ โคลงโลกนิตติ สำนวนเก่า โคลงโลกนิตติ พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร โคลงโลกนิตติ สำนวนของพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) โลกนิตติ คำฉันท์ สำนวนของขุนสุวรรณสารวัต ส่วนโลกนิตติที่เป็นร้อยแก้วมีหลายสำนวน เช่น โลกนิตติ ไตรพากย์ หรือโลกนิตติ คารม พ.ศ. ๒๔๖๑ สำนวนของพระสารประเสริฐ (ตรี นาคะประทีป) โลกนิตติปกรณ์ สำนวนของแสง มนวิฑูร โลกนิตติ-สุตวัชฌณนิตติ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๔๓ : ๓๑-๓๔)

โคลงโลกนิตติสำนวนที่รู้จักกันแพร่หลายมากกว่าสำนวนอื่น ๆ คือ โคลงโลกนิตติ พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร แต่งขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม แล้วให้จารึกตำราด้านวรรณคดี โบราณคดี พุทธศาสนา ประเพณี ตำรายา ตลอดจนสุขภาพิต ลงบนแผ่นศิลาที่ประดับผนังสำหรับให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้าความรู้ ในการนี้โปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศรทรงชำระโคลงโลกนิตติสำนวนเก่าให้ถูกต้องตามพระบาลี นอกจากนี้ยังมีบางโคลงที่ทรงพระนิพนธ์ขึ้นใหม่ (กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๔๓ : ๓๑, ๓๖)

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโคลงโลกนิตติที่ผ่านมาเป็นการศึกษาในประเด็นที่มา เนื้อหา แนวคิด และกลวิธีนำเสนอ ดังเช่น นิยะดา เหล่าสุนทร (๒๕๔๒) ศึกษาที่มาของโคลงโลกนิตติจากต้นฉบับตัวเขียนประชุมจารึกวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และประชุมโคลงโลกนิตติ พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศรพบว่า คัมภีร์ที่เขียนเป็นภาษาบาลีมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อโคลงโลกนิตติ มากกว่าคัมภีร์ภาษาสันสกฤต

ปัญญา บริสุทธิ์ (๒๕๓๔) ศึกษาวิเคราะห์วรรณคดีไทยโดยประเภท กล่าวถึงโคลงโลกนิตติว่า ประสบความสำเร็จในแง่ของวรรณกรรมคำสอนทุกประการ เพราะแก่นสารคำสอนในโคลงแต่ละบทเป็นการรวบรวมคำสอนหรือปรัชญาทางพระพุทธศาสนาและความคิดของคนโบราณซึ่งมีมาก่อนหน้านี้แล้วมาแสดงเป็นตอน ๆ และมีเนื้อความจบบริบูรณ์ภายในโคลง

เรณู เย็นใจ (๒๕๓๙) ศึกษาวิเคราะห์โคลงโลกนิติในแง่จริยธรรมพบว่า จริยธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนเรื่องโคลงโลกนิติมีจำนวน ๑๐ หมวด ได้แก่ การคบคน การพูด ความรอบคอบ ความเพียร การรู้จักประมาณตน การเจียมตน การวางตน ความกตัญญู ความรักศักดิ์ศรีของตนเอง และการพึ่งพาอาศัยกัน

จรรยาศักดิ์ บุญญาพิทักษ์ (๒๕๔๓) ศึกษาวิเคราะห์กลวิธีนำเสนอ และประเภทของสารัตถะในโคลงโลกนิติ พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศรพบว่า มีกลวิธีนำเสนอสารัตถะ ๔ ลักษณะ คือ บ่งบอกสารัตถะโดยตรงไปตรงมา เกริ่นนำด้วยลักษณะกระทำโคลง ใช้สิ่งอื่นมากล่าวแทนหรือกล่าวเปรียบ และใช้เรื่องราวมากล่าวเป็นตัวอย่าง ส่วนประเภทของสารัตถะจัดหมวดหมู่ได้ ๓ ลักษณะ คือ สารัตถะที่แสดงให้เห็นลักษณะอันเป็นวิสัยธรรมดารมชาติของมนุษย์ สารัตถะที่สั่งสอนเกี่ยวกับความประพฤติส่วนบุคคล และสารัตถะที่สอนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

วรรณศิริ ตั้งพงศศิริ (๒๕๕๖) ศึกษาโคลงโลกนิติในด้านลักษณะของคำสอนและเนื้อหาของคำสอนพบว่า คำสอนมี ๒ ลักษณะ คือ สอนอย่างตรงไปตรงมาและสอนด้วยการเปรียบเทียบ ส่วนเนื้อหาของคำสอนแบ่งเป็นหัวข้อหลัก ๆ ได้ ๑๐ หัวข้อ ได้แก่ คุณและโทษของการสมาคมกับคนดีและคนชั่ว ลักษณะของนักปราชญ์และคุณค่าของการศึกษาหาความรู้ ลักษณะของคนโง่หลงผิดและโอ้อวด ลักษณะของคนพาลคนชั่ว การพิจารณาสถานะของตนและการปฏิบัติต่อคนประเภทต่าง ๆ การสอนให้ใช้ชีวิตอย่างปลอดภัยและรู้จักรักษาศรัทธา การสอนให้ประมาณตนและดำเนินชีวิตให้พอเหมาะพอดี หลักการทำงานให้ประสบความสำเร็จ การสอนให้เห็นบาปบุญกรรมและคุณค่าของความดี และการยกย่องผู้มีศีลธรรมและคุณธรรม

จากการสำรวจงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นยังไม่พบว่ามีการศึกษาโคลงโลกนิติในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาคำสอนกับอำนาจในการควบคุมสังคมซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เพราะปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้คำสอนบรรลุผลได้นั้นนอกจากเนื้อหาสาระแล้วยังขึ้นอยู่กับกลวิธีการใช้ภาษาด้วยทั้งนี้เนื่องจากภาษามีอำนาจแฝงเร้น ดังที่ มุกหอม วงษ์เทศ (อ้างถึงใน นิธิ เอียวศรีวงศ์ ๒๕๔๕ : ๘) กล่าวว่า ภาษาเกี่ยวพันกับวัฒนธรรมและอำนาจอย่างลึกซึ้ง ซ้ำซ้อนซ้อนเงื่อน เช่นเดียวกับสุวินัย ภรณวลัย (๒๕๔๘) ที่กล่าวว่า ภาษาเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการมีอำนาจเหนือกลุ่มเป้าหมายยิ่งกว่าการใช้กำลังเข้าบังคับขู่เข็ญโดยตรงหากผู้นั้นสามารถใช้ภาษาชักจูงให้กลุ่มเป้าหมายยอมรับ

อย่างเต็มที่ อำนาจของภาษาเป็นอำนาจแฝงเร้นอันเป็นความสามารถที่ฝ่ายหนึ่งสามารถทำให้อีกฝ่ายหนึ่งทำในสิ่งที่ตนต้องการได้ไม่ว่าจะเต็มใจหรือไม่ก็ตาม

ส่วนนั้นหนา วงษ์ไทย (ม.ป.ป.) กล่าวถึงคำบรรยายของ Van Dijk ที่ว่าอำนาจ (power) อุดมการณ์ (ideology) และความอยุติธรรม ความอคติ (prejudice) ที่มีอยู่ในสังคมแฝงอยู่ในภาษาทั้งในภาษาเขียน (text) และภาษาพูด (talk) อย่างแนบเนียนจนผู้รับสารหรือผู้บริโภคไม่รู้ตัวและมีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดของคนในสังคมทำให้เกิดความเชื่อและเห็นคล้อยตามซึ่งส่งผลต่อความคิดและพฤติกรรม

โคลงโลกนิติเป็นวรรณกรรมคำสอนที่คนไทยยอมรับนับถือมาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงอำนาจหรืออิทธิพลบางประการของภาษาคำสอน ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการใช้ภาษาในโคลงโลกนิติที่มีอิทธิพลทำให้คนไทยเชื่อฟังคำสั่งสอนและนำไปยึดถือปฏิบัติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบภาษาคำสอนในโคลงโลกนิติที่แสดงให้เห็นอำนาจของภาษา

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมคำสอน โคลงโลกนิติและความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอำนาจ

๒. เก็บข้อมูลรูปแบบภาษาคำสอนในโคลงโลกนิติที่แสดงให้เห็นอำนาจของภาษา จากหนังสือ “โคลงโลกนิติ” พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร จำนวน ๔๓๘ บท (ไม่รวมโคลงนำ ๒ บท)

๓. วิเคราะห์และจัดประเภทรูปแบบการใช้ภาษาที่แสดงให้เห็นอำนาจของภาษาคำสอน

๔. อภิปรายผลด้วยทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) และทฤษฎีสัญญาวิทยา (Semiology)

๕. เรียบเรียงและนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์พบว่า โคลงโลกนิติ พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร จำนวน ๔๓๘ บท มีรูปแบบการใช้ภาษาเพื่อให้ผู้รับสารปฏิบัติตาม คำสอน ๗ รูปแบบ ดังนี้

๑. การบอกให้กระทำ
๒. การห้ามกระทำ
๓. การที่ประโยชน์ของการกระทำ
๔. การที่โทษของการกระทำ
๕. การที่ชื่นชมยกย่องผู้กระทำ หรือสร้างคุณค่าให้เหนือผู้อื่น
๖. การเปรียบเทียบให้เห็นจริง
๗. การใช้ความกดดันของกลุ่ม

๑. การบอกให้กระทำ

ภาษาคำสอนรูปแบบนี้เป็นการใช้คำช่วยหน้ากริยาแสดงการบังคับให้กระทำ ได้แก่ จง, ให้, ต้อง หรือแสดงการแนะนำให้กระทำตาม ได้แก่ ฟัง, ควร หรือมีการละคำช่วยกริยา แต่ผู้รับสารสามารถทราบได้จากประโยคเงื่อนไขที่สัมพันธ์กับสิ่งที่บอกให้กระทำ ตัวอย่างเช่น

(๑)	๐	จงนับสัปบุรุษผู้	บุญกรรม
		จงละหลักพาลอัน	ชั่วร้าย
		จงสร้างสืบบุญธรรม	ทุกเมื่อ
		จงนี้กนิตยซีพคาลัย	ดูจด้วยฟองชล ฯ

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ๒๕๔๓ : ๗๖)

(๒)	๐	ผจญคนมักโกรธด้วย	ไม่ตรี
		ผจญหมู่ทรชนดี	ต่อตั้ง

๑๔๖ วราวัชต์ มหามนตรี

ผจญคนจิตโลภมี

ทรัพย์แม่ เมื่อนา

ผจญอัสติยให้ยั้ง

หยุดด้วยสัตยา ฯ

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ๒๕๔๓ : ๑๓๓)

- (๓) ○ การกิจผิตนึ่งไว้ เป็นครู
เมียชวैयाเอาชู เชิดพร้อง
คำผิตวิปริตหู หายชอน เสียนา
คบมิตรผิตนึ่งต้อง จดไว้ในทรวง ฯ

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ๒๕๔๓ : ๓๑๒)

ตัวอย่างที่ (๑), (๒) และ (๓) ใช้คำช่วยหน้ากริยา ‘จง, ให้, ต้อง’ เป็นการบอกให้กระทำในเชิงบังคับ นับว่าเป็นคำที่มีความหมายหนักแน่นและแฝงอำนาจมากที่สุดในการบอกให้กระทำ สอดคล้องกับเนื้อหาที่มีประเด็นเกี่ยวกับการคบคน การสร้างบุญกุศล การมีศีลธรรม เนื่องจากการกระทำที่สำคัญอาจส่งผลให้ชีวิตเจริญรุ่งเรืองหรือตกต่ำได้

- (๔) ○ ทรัพย์มีสี่ส่วนไซรั ปูนปั้น
ภาคหนึ่งพึงแยกกัน เก็บไว้
สองส่วนเบ็ดเสร็จสรรพ การกิจ ใช้เนา
ยังอีกส่วนควรให้ จ่ายเลี้ยงตัวตน ฯ

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ๒๕๔๓ : ๒๓๖)

ตัวอย่างที่ (๔) ใช้คำช่วยหน้ากริยา ‘พึง, ควร’ เป็นการบอกให้กระทำในเชิงแนะนำให้คล้อยตาม แต่ผู้รับสารอาจกระทำหรือไม่กระทำตามก็ได้ นับว่าเป็นคำที่มีความหมายหนักแน่นและแฝงอำนาจในการบอกให้กระทำในระดับรองลงมา สอดคล้องกับเนื้อหาที่มีประเด็นเกี่ยวกับการจัดสรรปันส่วนทรัพย์สินเพื่อเก็บออมและใช้จ่าย หากปฏิบัติตามคำแนะนำก็จะช่วยให้ชีวิตมีความมั่นคง หากไม่ทำตามก็อาจไม่เกิดผลเสียเท่าใดนัก

- (๕) ๐ แสงรู้ฟังคบด้วย บัณฑิต
 แสงทรัพย์คบพานิช จ่ายไช้
 แสงหายศคักคักชิด ชอบราช
 ผิใครได้ลูกไช้ เสพสั่งเมียสาว ฯ

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ๒๕๔๓ : ๑๓๖)

ตัวอย่างที่ (๕) นี้โคลงบาทที่ ๒-๔ ไม่ปรากฏคำช่วยหน้ากริยา แต่ผู้รับสารสามารถทราบได้จากประโยคเงื่อนไขที่สัมพันธ์กับสิ่งที่บอกให้กระทำ ได้แก่

(เงื่อนไข)		(จง/ให้/ต้อง/พึง/ควร)
ต้องการหาทรัพย์	←————→	คบพ้อค้า
ต้องการหายศคักคัก	←————→	ใกล้ชิดกษัตริย์
ต้องการลูก	←————→	อยู่กินกับภรรยาสาว

๒. การห้ามกระทำ

ภาษาคำสอนรูปแบบนี้เป็นการใช้คำช่วยหน้ากริยาแสดงการบังคับให้เว้นกระทำ ได้แก่ ห้าม, อย่า หรือนะให้เว้นกระทำ ได้แก่ อย่าควร, ไปควร หรือใช้คำช่วยหลังกริยาแสดงการบังคับให้เว้นกระทำ ได้แก่ ห่อนได้ ตัวอย่างเช่น

- (๖) ๐ มีเรือค้าชี้ห้า ลำนอ ห้ามแะ
 สุนัขหกอย่าฟังพอง จิตเลี้ยง
 แมวเจ็ดเร่งเร็วขอ มาใส่ อิกนา
 ช้างแปดม้าแก้วเหยียง อย่างห้ามเพรงมา ฯ *

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ๒๕๔๓ : ๑๙๘)

* ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ให้ความเห็นเกี่ยวกับจำนวนนับในโคลงบทนี้ว่า เป็นความเชื่อของคนโบราณที่เชื่อสืบต่อกันมาโดยไม่มีการอธิบายเหตุผลที่กำหนดให้เป็นจำนวนดังกล่าว ส่วนศาสตราจารย์ ดร.นิยะดา เหล่าสุนทร กล่าวว่าน่าจะเป็นโคลงที่เขียนเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ มิได้มีที่มาจากคัมภีร์ต่าง ๆ จึงไม่มีการอธิบายเหตุผลไว้

๑๔๘ วราริษดี มหามนตรี

ตัวอย่างที่ (๖) ใช้คำช่วยหน้ากริยา ‘ห้าม, อย่า’ เป็นการบังคับให้เว้นกระทำ นับว่าเป็นคำที่มีความหมายหนักแน่นและแฝงอำนาจมากที่สุดในกริยาห้ามกระทำ สอดคล้องกับเนื้อหาที่มีประเด็นเกี่ยวกับจำนวนนับที่คนไทยสมัยโบราณเชื่อว่าเป็นอู่บาปวิ สามารถนำมาซึ่งความอับริยัจริญไรต่าง ๆ ในชีวิตได้ (กรมศิลปากร ๒๕๕๒ : ๓๑๖)

- (๗) ○ รักเจ้าจงรักให้ เป็นยุดิ ธรรมนา
- ท่านเคียดอย่าควรประทุษริฐิ เท่าเฝ้า
- จงมีภักดีดุจ โสนิช นั้มนา
- มันบ่จิดจากเจ้า จิตนี้้นคงตรง ฯ

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาติศร ๒๕๔๓ : ๒๔๖)

- (๘) ○ อย่าปองสิ่งแก้วไป ควรปอง
- เขาปตริก็อย่าตรอง ตริบ้ำ
- เร้งคิดคิดแต่ชอง ควรคิด นะพ้อ
- การที่สุญเปล้าอ้า อย่าได้ควรปอง ฯ

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาติศร ๒๕๔๓ : ๓๕๖)

ตัวอย่างที่ (๗) และ (๘) ใช้คำช่วยหน้ากริยา ‘ไปควร, อย่าควร’ เป็นการแนะให้เว้นกระทำ นับว่าเป็นคำที่มีความหมายหนักแน่นและแฝงอำนาจในการห้ามกระทำในระดับรองลงมา สอดคล้องกับเนื้อหาที่มีประเด็นเกี่ยวกับการเว้นกระทำสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อันใด เพื่อให้เกิดผลดีแก่ตนเอง

- (๙) ○ ไม่ลัมจักคำมให้ ตุการ
- คนท่าวลัมคำมพาน ห่อนได้
- เสื่อผอมอย่าอวดหาญ เข้าผลัก เสื่อแฮ
- พาลประทุษริฐิตกไว้ อย่าได้ทำคุณ ฯ

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาติศร ๒๕๔๓ : ๑๑๗)

ตัวอย่างที่ (๙) ใช้คำช่วยหลังกริยา ‘ห่อนได้’ เป็นการบังคับให้เว้นกระทำ นับ

๑๕๐ วรารัชต์ มหามนตรี

สุขในแดนสวรรค์ ส่วนการรู้จักยอผู้อื่นจะทำให้ได้ลาภและเป็นที่ยินชอบของผู้คน

๔. การขี้โทษของการกระทำ

ภาษาคำสอนรูปแบบนี้เป็นการใช้คำหรือข้อความแสดงผลเสียที่จะเกิดแก่ตัวของผู้กระทำ โดยมีวัตถุประสงค์แฝงหรือเป็นวจนกรรมอ้อมเพื่อให้ผู้รับสารเกิดความเกรงกลัวและเว้นจากการกระทำเหล่านั้น ตัวอย่างเช่น

- (๑๓) ◉ นายรักไพร่ไพร่พร้อม รักนาย
มีศีกู้จันตาย ต่อแย้ง
นายเบียนไพร่ไพร่กระจาย จากหมู่
นายรักไพร่แก่ล้ง ล้อล้างผลาญนาย ฯ

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ๒๕๔๓ : ๑๒๐)

- (๑๔) ◉ เกตตราเพียบล้นลุ่ม จมอรร ณฑนา
เกวียนหนักหักเพลาล้น ง่ายไซ้
น้ำน่านชานหลังคัน เพราะเปี่ยม เต็มแฮ
ผู้ประจาคมมากให้ ทรัพย์ม้วยหมดตัว ฯ

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ๒๕๔๓ : ๑๔๗)

- (๑๕) ◉ ชายใดเร่คบค้า นารี
เสพสุรายินดี บ่อนเหล้า
นกไก่สกาดี มือต่อ พันนนา
คนดั่งนี้ฤาเว้น จากเบื้องฉิบหาย ฯ

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ๒๕๔๓ : ๒๐๙)

ตัวอย่างที่ (๑๓)–(๑๕) ใช้คำหรือข้อความที่ชี้ให้เห็นโทษของการกระทำ ได้แก่ นายที่ทําให้บ่าวไพร่เดือดร้อนจะไม่มีบ่าวไพร่อยู่รับใช้ ส่วนนายที่ไม่มีความรักใคร่เมตตา บ่าวไพร่จะทําให้เดือดร้อน ผู้ที่บริจาคทรัพย์มากเกินกำลังจะทําให้หมดตัวได้ ส่วนผู้ชายที่มัวเมาในอบายมุขทั้งหลายจะทําให้ชีวิตมีแต่ความตกต่ำลุ่มจม

ภรรยา ขณะใจตนเองให้คงความซื่อสัตย์ไว้ได้ถือว่าเป็นชายที่เลิศล้ำกว่าชายใด ส่วนชายที่อาสาสู้ศึกจนตัวตายนับว่าเป็นทหารที่หาได้ยาก

๖. การเปรียบเทียบให้เห็นจริง

ภาษาคำสอนรูปแบบนี้เป็นการใช้คำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบสิ่งที่ต้องการสอนหรือให้ข้อคิด (สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ) กับสิ่งอื่น (แบบเปรียบเทียบ) เพื่อให้เห็นจริง เช่น ดุจ, เฉก, กล, คือ, เสมอ, เหมือน, เป็น ฯลฯ หรือใช้คำซ้ำ ๆ เพื่อเน้นเปรียบเทียบในประเด็นเดียวกัน ซึ่งนอกจากจะทำให้มองเห็นภาพชัดเจนและเข้าใจคำสอนได้ง่ายยิ่งขึ้นแล้ว ยังให้ผู้รับสารได้คิดพิจารณาใคร่ครวญด้วยตนเอง ไม่ใช่ลักษณะบังคับให้กระทำซึ่งอาจทำให้เกิดความรู้สึกต่อต้าน ตัวอย่างเช่น

- (๑๙) ○ ความเพียรเป็นอริแล้ว เป็นมิตร
- คร้านเกียจเป็นเพื่อนสนิท ร่วมไว้
- วิชาเฉกยาติด ขมขื่น
- ประมาทเหมือนดับได้ ชั่วร้ายฤาเห็น ฯ

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ๒๕๔๓ : ๑๔๓)

ตัวอย่างที่ (๑๙) ใช้คำเชื่อม ‘เป็น, เฉก, เหมือน’ เพื่อเปรียบเทียบความเพียรกับศัตรูและมิตร เปรียบเทียบความเกียจคร้านกับเพื่อนสนิทยามยากไร้ เปรียบเทียบวิชากับยารขมและขื่น เปรียบเทียบความประมาทกับการดับได้ ซึ่งทำให้เข้าใจลักษณะของสิ่งที่ต้องการสอนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

- (๒๐) ○ ป่าพึงพาลพยัคฆ์ร้าย ราวี่
- เสือพึงไพรพงพี เกือนถ้ำ
- ความซัวพึงความดี เท็จพึง จริงนา
- เรือพึงแรงน้ำน้ำ หากรู้คุณเรือ ฯ

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ๒๕๔๓ : ๙๔)

ตัวอย่างที่ (๒๐) ไม่ปรากฏคำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบ แต่ใช้คำว่า ‘พึง’

ซ้ำกันทุกบาท เพื่อเปรียบเทียบในประเด็นเดียวกัน คือ การพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน ระหว่างป่าและเสือ ความชั่วและความดี ความเท็จและความจริง เรือและน้ำ

- (๒๑) ○ **หิ่งห้อยส่องกันชู** **แสงจันทร์**
ปิดเทียบเทียบมรตน์อัน **เอี่ยมซ้ำ**
ทองเหลืองหลู่สุวรรณ **ธรรมชาติ**
พาลว่าตนเองอ้า **อาจล้ำเลยกวี ๫**

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ๒๕๔๓ : ๑๐๓)

ตัวอย่างที่ (๒๑) ไม่ปรากฏคำเชื่อมแสดงการเปรียบเทียบ และไม่ใช้คำซ้ำเพื่อ บ่งบอกประเด็นที่ต้องการเน้น แต่ใช้คำที่เป็นสัญลักษณ์สื่อความหมายตรงกันข้ามกัน มาเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างคนชั้นต่ำกับคนชั้นสูง ได้แก่ หิ่งห้อยกับ พระจันทร์ ลูกปิดกับแก้วมณี ทองเหลืองกับทองธรรมชาติ คนพาลกับกวี (ผู้รู้) ว่าไม่อาจ เทียบค่ากันได้

๗. การใช้ความกดดันของกลุ่ม

ภาษาคำสอนรูปแบบนี้เป็นการใช้ข้อความแสดงว่า หากไม่กระทำตามที่สอน จะทำให้ผู้คนรังเกียจ ต่ำหนิติเตียน ไม่อยากคบหาสมาคม หรือใช้ข้อความห้ามผู้อื่นมี ปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งเป็นลักษณะการลงโทษด้วยวิธีการสิทธิทานุมัติ (Sanction) ของวิถี ประชาและจารีต (ศิริรัตน์ แอดสกุล ๒๕๕๕ : ๕๗) โดยนำกลุ่มคนในสังคมมาเป็นแรง กกดดันทำให้คนที่คิดกระทำชั่วหลีกเลี่ยงการกระทำนั้น เช่นข้อความว่า คนหน้ายั้ง, พรากผู้สมาคม, เป็นที่ติเตียน, อย่าเข้าสมาคม, คนฉิน ฯลฯ ตัวอย่างเช่น

- (๒๒) ○ **เมตตาเตือนจิตให้** **คนหวัง พึงนา**
แรงเคียดคนหน้ายั้ง **ทั่วหน้า**
ทานเป็นยอดยายัง **เกียรติยศ ยิ่งแฮ**
ตระหนี่กลกำพริ้า **พรากผู้สมาคม ๫**

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ๒๕๔๓ : ๓๕๗)

๑๕๔ วรารัษดิ์ มหามนตรี

- (๒๓) ◦ คนใดค่าโคตรเค้า ตระกูล
 ถือว่าตนทรัพย์มูน มั่งชั่ง
 คูหมิ่นหมู่ประยูร พงศ์เฝ้า
 เป็นที่ดีเตียนทั้ง ทัวท่องโลกา ฯ

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ๒๕๔๓ : ๒๐๗)

ตัวอย่างที่ (๒๒)-(๒๓) ใช้ข้อความว่า ‘คนหน่ายชั่ง, พรากผู้สมาคม, เป็นที่
ดีเตียนทัวท่องโลกา’ เพื่อแสดงความกตตันของกลุ่มต่อบุคคลผู้ที่มีความโกรธเคือง ผู้
ตระหนี่ถี่เหนียว และผู้ที่คูหมิ่นตระกูลของตนเพราะถือว่าตนมั่งคั่ง ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะ
คนไทยถือว่าลัษณะเป็นลักษณะนิสัยที่ไม่ดี

- (๒๔) ◦ หญิงชั่วผิวหยากร้าง สามคน
 ข้าหลีกหนีสามหน จากเจ้า
 ลูกศิษย์ผิดครูตน สามแห่ง
 เขาหมิ่นน้ออย่าเข้า เสพส้องสมาคม ฯ

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ๒๕๔๓ : ๑๖๔)

ตัวอย่างที่ (๒๔) ใช้ข้อความว่า ‘อย่าเข้าเสพส้องสมาคม’ เป็นการห้ามผู้อื่นมี
ปฏิสัมพันธ์ด้วยเพื่อแสดงความกตตันของกลุ่มคนในสังคมต่อบุคคล ๓ กลุ่ม ได้แก่ หญิง
ที่หย่าร้างจากสามีมา ๓ คน ข้าที่หนีจากเจ้ามา ๓ ครั้ง ลูกศิษย์ที่ทำผิดต่อครูมา ๓ แห่ง
ซึ่งคนไทยถือกันว่าเป็นบุคคลที่มีจิตใจเลเล ไม่แน่นอน เชื่อถือไม่ได้

โคลงโลกนิติบางบทมีการผสมผสานภาษาคำสอนหลากหลายรูปแบบรวมอยู่
ในโคลงหนึ่งบท ทำให้คำสอนเด่นชัด มีน้ำหนักและเข้าใจสาระได้งายยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น

- (๒๕) ◦ ทรชนอย่าเคียดแค้น อย่าสนิห
 อย่าห่างศัตรูชิต อย่าใกล้
 คือไฟถ่านแรงฤทธิ์ ถือถลาก มีอนา
 แผ่นดินปล้ำบัวใหม่ หม่นต้อมมือดำ ฯ

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ๒๕๔๓ : ๘๑)

ตัวอย่างที่ (๒๕) ใช้คำช่วยหน้ากริยา ‘อย่า’ แสดงการบังคับให้เว้นกระทำสิ่งต่าง ๆ เมื่อต้องเกี่ยวข้องกับคนเลวหรือศัตรู และใช้คำเชื่อม ‘คือ’ เปรียบเทียบคนเลวกับถ่านไฟร้อน รวมถึงชี้โทษของถ่านที่แม้ไฟดับแล้วก็ยังทำให้มือดำเปรอะเปื้อนเช่นเดียวกับการอยู่ใกล้ชีวิตคนเลวจะทำให้ชีวิตเป็นทุกข์เดือดร้อนได้

สรุปและอภิปรายผล

รูปแบบการใช้ภาษาในโคลงโลกนิติที่มีอิทธิพลทำให้คนไทยเชื่อฟังคำสั่งสอนและนำไปปฏิบัติมี ๗ รูปแบบ ได้แก่ การบอกให้กระทำ การห้ามกระทำ การขี้ประโยชน์ของการกระทำ การชี้โทษของการกระทำ การขึ้นชมยกย่องผู้กระทำหรือสร้างคุณค่าให้เหนือผู้อื่น การเปรียบเทียบให้เห็นจริง และการใช้ความกดดันของกลุ่ม

สาเหตุที่การใช้ภาษาคำสอนดังกล่าวมีอิทธิพลต่อผู้รับสาร อาจเนื่องจากมีความสอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) ดังต่อไปนี้

(๑) การบอกให้กระทำ (๒) การห้ามกระทำ (๓) การขี้ประโยชน์ของการกระทำ และ (๔) การชี้โทษของการกระทำ สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการประสบความสำเร็จ ต้องการแสวงหาสมบัติ ต้องการชื่อเสียงศักดิ์ศรี การยอมรับนับถือ (Henry Murray 1938 อ้างถึงใน จิราภา เต็งไทรรัตน์ และคณะ ๒๕๕๐ : ๒๔๙-๒๕๐) ตลอดจนต้องการความมั่นคงปลอดภัยจากสิ่งที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายและจิตใจในทุกด้าน (Abraham Maslow อ้างถึงใน ณัฐกร อินทุยศ ๒๕๕๖ : ๑๐๒) แม้ว่ารูปแบบที่ (๑) และ (๒) เป็นการใช้ภาษาเชิงบังคับ ซึ่งโดยปรกติแล้วการใช้ภาษาลักษณะนี้มักก่อให้เกิดความรู้สึกต่อต้านขัดขืนได้ง่าย อย่างไรก็ตาม ในอีกแง่หนึ่งการบังคับมีนัยความหมายว่าเป็นเรื่องจริงจัง หากไม่กระทำหรือฝ่าฝืนอาจเกิดผลเสียรุนแรง ทำให้มนุษย์เกิดความกลัวซึ่งความกลัวนี้เป็นแรงขับเคลื่อนให้บุคคลปฏิบัติตาม (สุภัททา ปิณฑะแพทย์ ม.ป.ป. : ๑๔๕) และเมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของการสอนแล้วมุ่งก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่ชีวิตและป้องกันผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ผู้รับสาร จึงทำให้ผู้รับสารเชื่อฟังและยินยอมกระทำตาม

(๕) การขึ้นชมยกย่องผู้กระทำ หรือสร้างคุณค่าให้เหนือผู้อื่น เป็นการใช้ภาษาที่

๑๕๖ วารสารคดี มหามานตรี

สอดคล้องกับความต้องการขั้นสูงของมนุษย์ ได้แก่ ต้องการได้รับการชมเชยจากผู้อื่น ต้องการเกียรติยศชื่อเสียงและการยอมรับนับถือ (Abraham Maslow 1970 อ้างถึงใน จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ ๒๕๕๐ : ๒๕๓) รวมไปถึงต้องการโดดเด่นและแตกต่างจากผู้อื่น (Henry Murray อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ๒๕๕๑ : ๑๑๕-๑๑๖)

(๖) การเปรียบเทียบให้เห็นจริง สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการหลีกเลี่ยงหรือหยุดกระทำในกิจกรรมที่มีผู้อื่นเป็นผู้กำหนดให้ทำ (Henry Murray 1938 อ้างถึงใน จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ ๒๕๕๐ : ๒๔๙) ดังนั้นการให้ผู้รับสารพิจารณาเปรียบเทียบจนกระทั่งเข้าใจด้วยตนเองโดยหลีกเลี่ยงสถานะของการเป็นผู้ถูกกำหนดจึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดความคิดคล้อยตามได้

(๗) การใช้ความกดดันของกลุ่ม ด้วยการตำหนิติเตียนหรือไม่คบหาสมาคม เป็นการใช้ภาษาที่สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการหลีกเลี่ยงจากการถูกตำหนิ (Henry Murray 1938 อ้างถึงใน จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ ๒๕๕๐ : ๒๔๙) อีกทั้งต้องการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก (Erich Fromm อ้างถึงใน ธีรยุทธ อินทยศ ๒๕๕๖ : ๗๒) การใช้ความกดดันของกลุ่มจึงสามารถควบคุมคนในสังคมไม่ให้ประพฤติผิดไปจากคำสอน ในทางสังคมวิทยาเรียกวิธีการดังกล่าวว่าเป็น Sanction ของวิถีประชาและจารีต แม้จะมีรูปแบบไม่เป็นทางการแต่บางครั้งคนในสังคมก็ยินดีปฏิบัติตาม เนื่องจากต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม ต้องการให้คนอื่นคบค้าสมาคมกับตน ไม่ต้องการให้ใครดูถูกเหยียดหยามหรือตำหนิติเตียน ดังนั้นคนส่วนใหญ่จึงเกรงกลัว Sanction ของวิถีประชาและจารีตมากกว่ากฎหมาย (ศิริรัตน์ แอดสกุล ๒๕๕๕ : ๕๗)

นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีสัญญะวิทยา (Semiology) แม้ว่าคำบางคำที่ผู้แตงนำมาใช้ประกอบคำสอนเพื่อชี้ให้เห็นประโยชน์ เช่น บุญ สวรรค์ นิพพาน ฯลฯ จะมิใช่สิ่งที่เป็นความต้องการอันเป็นสากลของมนุษย์ แต่ความหมาย (meaning) ของสัญลักษณ์ (sign) เหล่านี้มีความเป็นสากลแสดงถึง “ความสุข” แทนของจริง (object) ที่เป็นนามธรรม เพราะบุญ สวรรค์ นิพพานเป็นความเชื่อตามคติทางพุทธศาสนาในบริบท (context) ของสังคมตะวันออก ความเชื่อดังกล่าวฝังรากลึกอยู่ในความคิดของคนไทยมายาวนาน ดังนั้นคำสอนที่กล่าวถึงบุญ สวรรค์ นิพพาน จึงมีอำนาจโน้มน้าวใจให้พุทธศาสนิกชน

ไทยเชื่อถือและปฏิบัติตามเพื่อให้ได้มาซึ่งความสุขตามความเชื่อ

ลักษณะการใช้ภาษาที่มีความสอดคล้องกับธรรมชาติและความต้องการของมนุษย์ดังกล่าวข้างต้นมีอิทธิพลทำให้ผู้รับสารเชื่อฟังคำสั่งสอน จึงอาจกล่าวได้ว่าโคลงโลกนิติเป็นเครื่องมืออีกอย่างหนึ่งที่มีอำนาจในการขัดเกลา (socialization) และควบคุมสังคม (social control) ให้เกิดความสงบเรียบร้อยได้นอกเหนือไปจากกฎหมายบ้านเมือง (laws) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสังคมไทยสมัยก่อน อย่างไรก็ตาม ลีลาการใช้ภาษาดังกล่าวสามารถนำมาปรับใช้ในบริบทของสังคมไทยปัจจุบันเพื่อโน้มน้าวใจให้บุคคลคล้อยตามได้โดยไม่จำกัดเพียงวัตถุประสงค์เพื่อสั่งสอนเท่านั้นตราบเท่าที่มนุษย์ยังคงมีธรรมชาติและความต้องการไม่เปลี่ยนแปลง

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. **การวิเคราะห์สี** : แนวคิดและเทคนิค. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรส โพรดักส์, ๒๕๔๒.
- จรรยาศักดิ์ บุญญาพิทักษ์. **วิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอ และประเภทของสารัตถะ ในโคลงโลกนิติพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร**. ปรียญฐานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๓.
- จันทร์เพ็ญ อมรเลิศวิทย์. **การควบคุมทางสังคม Social Control**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๖.
- จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ. **จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๐.
- ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช. “เศรษฐศาสตร์กลางทะเลเล็ก สัญญาและอำนาจของภาษา.” **รูสมิแล** ๓๐, ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๒) : ๓๐-๓๙.
- ณัฐกร อินทุยศ. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- เดชาดิศร, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. **โคลงโลกนิติ**. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๓.
- ทิพย์สุดา นัยทรัพย์. **วรรณกรรมคำสอน : วัดบางสะพาน ต.วังทอง อ.วังทอง จ.พิษณุโลก**. พิษณุโลก : ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก วิทยาลัยครูพิษณุโลก สงคราม, ๒๕๒๙.
- นภาพร พิมพ์วรมธากุล. **วรรณกรรมคำสอนจากคัมภีร์ไบเบิลานอีสานเรื่องอินทียานสอนลูก**. ขอนแก่น : ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ๒๕๔๘.
- นวรรรณ พันธุ์เมธา. **ไวยากรณ์ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙.
- นันทนา วงษ์ไทย. **การบรรยายของ Professor Dr.Teun A. Van Dijk จาก University of Pompeu-Fabra เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ในการประชุม 3rd ICIC 2011 International Conference on Language and Communication ระหว่างวันที่ ๑๕-๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๔ จัดโดย คณะ**

วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ ๓๗ ฉบับที่ ๒ ก.ค.-ธ.ค. (๒๕๕๘) ๑๕๙

ภาษาและการสื่อสาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. [ออนไลน์].
สืบค้นเมื่อ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๘. จาก <http://it.hu.swu.ac.th/updoc/KM%20%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%8A%E0%B8%B2.pdf>, ม.ป.ป.

นิธิ เดียวศรีวงศ์. คำมีคม ว่าด้วย ภาษา วัฒนธรรม และอำนาจ. กรุงเทพฯ : มติชน, ๒๕๔๕.

นิยะดา เหล่าสุนทร. โคลงโลกนิติ : การศึกษาที่มา. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : แม่คำฝาง, ๒๕๔๒.

ประเสริฐ ณ นคร และนิยะดา เหล่าสุนทร. ราชบัณฑิต. สัมภาษณ์โดย วีรฉัตร วรณคดี, ๒๒ กันยายน ๒๕๕๘.

ปัญญา บริสุทธิ. วิเคราะห์วรรณคดีไทยโดยประเภท. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. “วาทกรรมการเมืองไทย : ภาษา อำนาจ และความจริง.”

มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ ๔, ๑ (เมษายน-กันยายน ๒๕๕๒) : ๒๑๙-๒๒๙.

พิมพ์วัลย์ บุญมงคล. “จากโสภณถึงผีขนุน : ภาษาเพศ อำนาจ สิทธิ และสุขภาวะทางเพศ.” **สหศาสตร์** ๙, ๒ (กรกฎาคม ๒๕๕๒) : ๒๒๓-๒๔๓.

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. **วรรณกรรมคำสอนเขมร**. แปลโดย ประยูร ทรงศิลป์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๓.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมมนุษย์ (Human Behavior) หน่วยที่ ๑-๘. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, ๒๕๕๑.

เรณู เย็นใจ. โคลงโลกนิติ : วิเคราะห์ในแง่จริยธรรม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๓๙.

วรรณศิริ ตั้งพงศศิริ. “โคลงโลกนิติ สายธารแห่งสารธรรม.” **ศิลปศาสตร์** ๑๓, ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๖) : ๓๓-๔๙.

วิไลวรรณ ศรีสงคราม และคณะ. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ : ทริปปี้ล กรุ๊ป, ๒๕๔๙.

ศิริรัตน์ แอดสกุล. **ความรู้เบื้องต้นทางสังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

ศิลปินากร, กรม. **นามานุกรมชนบประเพณีไทย หมวดประเพณีราชฎร์ เล่ม ๓. (คติความเชื่อ).** กรุงเทพฯ : แอดวานซ์วิชั่น เซอร์วิส, ๒๕๕๒.

ศึกษาศึกษากร, กระทรวง. **ประชุมโคลงโลกนิติ.** กรุงเทพฯ : สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓.

สมพร เทพสิทธิ์า. **การควบคุมทางสังคม.** กรุงเทพฯ : สมชายการพิมพ์, ๒๕๔๑.

สุภัททา ปินทะแพทย. **จิตวิทยาทั่วไป แนวคิดและทฤษฎีขั้นมูลฐาน และการประยุกต์.** กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, ม.ป.ป.

สุภาพร คงศิริรัตน์. **รายงานการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์วรรณกรรมคำสอนท้องถิ่นภาคเหนือตอนล่างจากเอกสารโบราณ. พิษณุโลก : ภาควิชาภาษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๐.**

สุภาพร คงศิริรัตน์. **“วรรณกรรมคำสอน.” มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ๖, ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๔๑) : ๖๗-๗๗.**

สุนันย์ ภรณ์วลัย. **อำนาจของภาษา และข่าวสารในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเชิงลึก (ตอนที่ ๑).** [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘. จาก <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9480000011930>, ๒๕๕๘.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ). **ภาษากับอำนาจ : บทความจากการสัมมนาวิชาการ.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

อัจฉราวรรณ บุรีภักดี. **“ภาษา อำนาจ หรือความเป็นอื่นผ่านเรื่องเล่ารอบรั้วโรงเรียน.” มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ๓๐, ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๖) : ๒๐๓-๒๑๖.**

